

УДК 378.147.091 (045)

ОСОВА Ольга Олексіївна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
іноземної філології, Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради, Україна
e-mail: osova.olga@gmail.com

ТАНДЕМ-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

***Анотація.** Представлено проблему тандем-технологій як сучасних технологій навчання іноземних мов. З'ясовано, що тандем-технології в навчанні іноземних мов і культур – це технології навчання, в основі яких лежить самостійне (автономне) оволодіння іноземною мовою і культурою двома партнерами з різними рідними мовами, які працюють у парі. Доведено, що тандем-технології як допоміжні при вивченні іноземної мови в педагогічних вищих навчальних закладах також впливають на процес навчання, оскільки сприяють ефективному формуванню іншомовної комунікативної компетенції майбутніх педагогів.*

У ході дослідження визначено характерні особливості тандем-технологій у процесі їх застосування під час вивчення іноземної мови, а саме: наявність соціально-індивідуального характеру, асиметрії у відносинах між партнерами, взаємозамінність ролей, активізація природного механізму мотивації, посилення внутрішньої мотивації учасників, яка має на меті вивчення іноземної мови в взаємодії з іншими. Принцип тандему руйнує стереотип, що процес навчання – механічний процес передачі знань, який є можливим лише за участі професійного педагога. Важливо, що тандем-технології вможливають отримання задоволення від міжкультурного спілкування.

***Ключові слова:** викладач; студент; мова; культура; технології навчання; тандем-технології; іноземна мова; автономне навчання.*

Постановка проблеми. В умовах інтенсивного розвитку сучасного суспільства, коли глобалізація стає невід'ємною частиною всіх сфер людського життя, однією з найголовніших вимог соціуму до людини і кожної людини до самої себе є вивчення іноземних мов. При цьому знання однієї іноземної мови вже вважається недостатньою умовою для успішного кар'єрного зростання і розвитку. У зв'язку з цим все більше науковців, педагогів і викладачів іноземної мови звертається до методів і технологій навчання, що дозволяють швидше і якісніше оволодіти тією чи тією іноземною мовою. Одними з таких технологій є, на наш погляд, «тандем-технології», які передбачають безпосереднє спілкування з носієм мови, що вивчається.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема застосування тандем-технологій у процесі навчання іноземних мов вивчається дослідниками М. О. Волошко, С. С. Ковальчук, Н. Ф. Коряковцевою, Т. Ю. Тамбовкіною, M. Calvert, G. Nehmann, S. Gläsmann, D. Ponti та ін. Однак, у проаналізованих нами працях не розглядається застосування цих технологій для формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх педагогів, а також не враховується розширення їх можливостей в умовах швидкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Мета статті – визначити місце тандем-технологій серед педагогічних технологій і технологій навчання іноземних мов і культур, проаналізувати особливості застосування зазначених технологій у процесі формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх педагогів.

Виклад основного матеріалу. У методичній і педагогічній літературі тандем-технологію відносять до інтенсивних технологій вивчення іноземної мови, оскільки вона передбачає безпосереднє занурення в мову в процесі спілкування з його носієм. Тандем-технологія визначається як спосіб самостійного вивчення іноземної мови двома

партнерами з різними рідними мовами, які працюють у парі [6, с. 28]. З цього визначення витікає також і поняття «тандем-партнера», тобто одного з учасників такого процесу навчання. Як відомо, тандем-технологія виникла в 60-ті роки XX століття в Німеччині на базі німецько-французьких студентських зустрічей, у процесі яких студенти, носії різних мов – німецької та французької – вивчали мови один одного. Уперше термін «тандем» був застосований для позначення зустрічей студентів, які вивчають іноземні мови на основі заздалегідь підготовлених робочих матеріалів, у рамках «Робочої групи по прикладній лінгвістиці французької мови» у 1970 році в Німеччині. Надалі, у 1980-х роках, в університетах Європи почали відкриватися перші тандем-курси [2, с. 9–11]. У 1992-1994 роках розпочалася робота зі створення міжнародної тандем-мережі в Інтернеті [6, с. 29].

Увага до тандем-технологій нині пов'язана зі швидким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, які вможливають віртуальне спілкування іноземною мовою будь-де і будь-коли, роблять вивчення іноземної мови легким, невимушеним і цікавим. Тандем-технології в навчанні іноземних мов і культур – це технології навчання, в основі яких лежить самостійне (автономне) оволодіння іноземною мовою і культурою двома партнерами з різними рідними мовами, які працюють у парі [3, с. 571]. Назва цих технологій походить від англійського слова *tandem*, що означає «велосипед для двох чи для трьох». Оволодіння мовою партнера (партнерів) відбувається через реальне або віртуальне спілкування, спрямоване на знайомство з мовним партнером, культурою його країни, цікавою інформацією.

У методиці навчання іноземних мов і культур уточнено типи педагогічних технологій і створено їх класифікацію [7, с. 13–19], у якій визначено тип «тандем-технології» у навчанні іноземних мов і культур та його види: з використанням технічних засобів; без використання технічних засобів у процесі мережевого спілкування.

Метою тандем-технологій є оволодіння іноземною мовою, носієм якої є тандем-партнер, у процесі спілкування, знайомства з культурою країни мови, що вивчається. Крім того, у процесі навчання в тандемі досягається мета, дуже важлива для вільного володіння іноземною мовою, особливо для тих, хто має намір надалі користуватися отриманими знаннями з практики. Такою метою є формування комунікативної компетенції, тобто здатності й готовності здійснювати іншомовне міжособистісне і міжкультурне спілкування з носієм мови.

На початковому етапі вивчення мови тандем-технологія може зіграти провідну роль у формуванні фонетичних навичок студентів, у постановці вимови і сприйняття іноземної мови на слух, у формуванні лінгвістичної компетенції – систематичного знання граматичних правил, словникових одиниць і фонології [1, с. 5]. На більш просунутому етапі вивчення мови тандем-метод допомагає скоригувати можливі помилки у вивченні мови, сформуванню дискурсивну компетенцію – здатність побудови цілісних зв'язних і логічних висловлювань різних функціональних стилів в усній і письмовій мові [1, с. 6].

Як допоміжні технології при вивченні іноземної мови в педагогічних вищих навчальних закладах (далі – ВНЗ) тандем-технології значно впливають на процес навчання, оскільки зазначені технології сприяють ефективному формуванню іншомовної комунікативної компетенції майбутніх педагогів. Також відбувається процес застосування засвоєних знань на практиці.

В організації тандем-навчання доцільно дотримуватися таких етапів: підготовчого, змістовим наповненням якого є організаційна бесіда зі студентами, пошук студентами потенційних тандем-партнерів на спеціальних сайтах для вивчення мови; проведення викладачем іноземної мови та/або викладачами відповідних

дисциплін («Інформаційно-комунікаційні технології у навчанні», «Сучасні інформаційні технології», «Інноваційні підходи до викладання іноземних мов») інструктажу з безпеки роботи в мережі Інтернет; спільне з партнером (партнерами) визначення мети, змісту, засобів і стратегій взаємного навчання, складання плану роботи; основного, який включає вибір виду взаємного навчання (з одним чи кількома тандем-партнерами у процесі мережевого спілкування); віртуальне спілкування на сайтах, у соціальних мережах чи за допомогою програми Skype; реальне спілкування тандем-партнерів під час особистих зустрічей; підсумкового, який передбачає письмовий чи усний звіт викладачеві про результати тандем-навчання, проведення групової відео-конференції.

Аналіз літератури з теми дослідження [3-6] дозволяє стверджувати, що на будь-якому етапі вивчення іноземної мови тандем-технології є ефективним способом формування соціокультурної компетенції – знання культурних особливостей носія мови, його звичок і традицій, норм поведінки й етикету, уміння їх розуміти і застосувати у процесі комунікації, а також соціолінгвістичною компетенції – здібності вибрати і застосувати відповідні мовні засоби залежно від ситуації й мети спілкування. Зазначені компетенції є ключовими в системі професійно-педагогічної компетентності майбутнього педагога. Окрім того, як показує практика, саме тандем-технологія має безперечну перевагу при необхідності подолання так званого «мовного бар'єру», причому як лінгвістичним його складником, так і соціальним, і психологічним.

У ході дослідження з'ясовано, що основними формами роботи в рамках зазначеної технології, є індивідуальна – учасники обираються з урахуванням індивідуальних особливостей і потреб (вік, мотивація, стать, рівень знань, захоплення); колективна – зміст і стратегія роботи обирається в залежності від учасників тандем-курсу. Основними принципами, яких необхідно дотримуватися у процесі реалізації тандем-технологій, є такі: по-перше, зустрічі повинні проходити у два етапи – послідовно одна за одною для того, щоб не змішувати мови, оскільки застосування рідної мови значно спрощує процес комунікації та розуміння між співрозмовниками. Мовні партнери повинні виділяти однакову кількість часу на обидві мови, але не менше однієї години. По-друге, для ВНЗ, де процес вивчення мови контролюється педагогом у вигляді перевірок і оцінювання, є характерним застосування автономного тандему. Незалежний тандем не має жодного виду контролю. Проте в обох випадках автономія процесу спілкування є відносною, оскільки учасники тандему постійно підтримують один одного у процесі оволодіння іноземною мовою.

Вибір того, як проходитиме тандем, залишається за співрозмовниками, особливо в індивідуальних тандамах. Як свідчить практика, найпоширенішим і найпопулярнішим типом взаємодії є вільна бесіда на будь-яку тему, виконання вправ із граматики й інших видів вправ. У цілому тандем-технології передбачають творчий та індивідуальний підхід. Переваги такої форми навчання виходять далеко за межі вивчення певної теми чи навіть предмета; вони розвивають ті соціальні навички, що стануть у нагоді студенту як майбутньому педагогу. Психолог Ф. Вейнерт стверджує, що успішне заняття – це таке, коли на занятті більше вивчають, ніж навчають. Автономне навчання переносить акцент із викладача на студента, що дає останньому можливість отримати практичний досвід, проявити здатність мислити й аналізувати, дійти самостійних висновків.

По-третє, темп вивчення є також індивідуальним – у залежності від потреб студентів. Завдяки цьому тандем-технології є широко розповсюдженими в академічних колах, оскільки вони дозволяють практикувати і застосовувати знання в ситуаціях реального спілкування з носіями мови або з більш компетентними співрозмовниками, які вільно розмовляють іноземною мовою.

Аналіз науково-педагогічних джерел [6–8] дозволяє виявити основні характерні особливості тандем-технологій у процесі навчання іноземних мов. Тандем-технології мають соціально-індивідуальний характер. На заняттях студенти мають широкий спектр можливостей для взаємодії й діалогу, колективної роботи, але мало часу виділяється індивідуальному навчанню. Саме тому виникає необхідність в індивідуалізації процесу навчання, що дає змогу кожному студенту проявити і покращити свої знання з іноземної мови. На відміну від традиційних технологій вивчення іноземних мов саме тандем-технології сприяють максимальній соціалізації та індивідуалізації освітнього процесу. З однієї сторони вони є особистісно орієнтованими, з другої – сприяють узаємодії за допомогою співпраці. У процесі вивчення іноземної мови в тандемі – ці протилежні методи (індивідуальний і соціальний) – тісно пов'язані. Ця взаємодія є ефективною й мотивує студентів, оскільки сам процес спілкування з носієм мови (або з фахівцем у даній мові) дає певний стимул для розвитку мовних і комунікативних навичок.

Тандем-технології мають характер «узаємозамінних ролей», тобто межа між викладачем і студентом зникає. Кожен зі співрозмовників виступає в ролі «мовного експерта». У відносинах між партнерами зазвичай спостерігається асиметрія, натомість у тандемі ці ролі є взаємозамінними. Зміна ролей сприяє подоланню мовного бар'єру на психологічному рівні, асиметрії між більш і менш досвідченими з мовного погляду співрозмовниками, що, зазвичай, викликає відчуття неповноцінності, страх перед помилками, сором'язливість.

Природний механізм мотивації характеризується тим, що учасники тандему можуть отримати лише те, що вони самі готові дати. Якщо один із учасників хоче, щоб його співрозмовник був максимально активним, він також, у свою чергу, має демонструвати максимальну зацікавленість і активність. У іншому випадку виникне дисбаланс і напруженість у процесі спілкування. Внутрішня автономія учасників, яка має на меті вивчення іноземної мови в узаємодії з іншими. Принцип тандему руйнує стереотип, що процес навчання – механічний процес передачі знань, який є можливим лише за участі професійного педагога. Тандем-технології дають можливість отримувати задоволення від міжкультурного спілкування. Цей процес неможливий без активної участі кожного з учасників, вираження емоцій, обміну досвідом.

Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що тандем-технології широко застосовуються саме для вивчення німецької та англійської мов. Це пояснюється тим, що дана технологія виникла і сформувалася саме в Німеччині, тому є найбільш розробленою для вивчення німецької мови. Оскільки метою більшості, які вивчають іноземну мову по всьому світу, є саме англійська як міжнародна мова, то в міжнародних тандем-мережах при заповненні опитувань і анкет у графі «мова, що вивчається», найчастіше вказується саме англійська.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Вивчення іноземної мови в тандемі – природний процес узаємодії, у якому головне місце займає принцип реалізації комунікативного підходу до навчання. Як допоміжні при вивченні іноземної мови в педагогічних ВНЗ тандем-технології також впливають на процес навчання, оскільки зазначені технології сприяють ефективному формуванню іншомовної комунікативної компетенції майбутніх педагогів. Також відбувається процес застосування засвоєних знань на практиці. Їх потенціал на цей час значно збільшився за рахунок використання інформаційно-комунікаційних технологій. Цей вид технологій навчання іноземних мов може і повинен застосовуватися для формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх педагогів уже на початковому ступені навчання з метою підвищення ефективності освітнього процесу з вивчення іноземної мови і створення умов для подальшої академічної та професійної мобільності майбутніх фахівців.

Роль викладача іноземної мови у процесі реалізації тандем-технологій є складною й різноманітною. У першу чергу, він не є авторитарним керівником, який просто ретранслює знання, а людиною, яка здатна його скоригувати відповідно до навчальної ситуації та намагається творчо підійти до його виконання. Разом із тим, це не означає відсутності контролю за його педагогічною діяльністю, а лише зміщення акцентів відповідальності викладача за кінцевий результат навчання, рефлексію власної професійної діяльності, стандартизацію освітнього процесу шляхом зменшення бюрократичних перепон і зайвого адміністративного втручання, що приводить до зменшення автономних якостей викладача.

Перспективу подальшого дослідження означеної проблеми вбачаємо в розгляді можливостей застосування тандем-технологій для формування в майбутніх учителів іноземної мови вмінь письма.

Список використаної літератури

1. Измайлова Ю. М. Формирование коммуникативной языковой компетенции и ее компоненты [Электронный ресурс] / Ю. М. Измайлова, Е. М. Пискарева. – Саратов : Институт развития бизнеса и стратегий СГТУ, 2010. – Режим доступа: http://rgu-penza.ru/mni/content/files/10_1_Izmajlova,Piskareva.pdf
2. Кудрявцева Е. Л. Использование тандема для изучения русского языка как иностранного и сохранения русского языка как родного у естественных билингвов : методические основания / Е. Л. Кудрявцева // Институт иностранных языков и медиа-технологий Университета Грайфсвальда, 2012. – 130 с.
3. Методика навчання іноземних мов і культур : теорія і практика / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. / за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – Київ : Ленвіт, 2013. – 590 с.
4. Осова О. О. Особливості реалізації технологій навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах України у кінці ХХ – початку ХХІ ст. Духовність особистості : методологія, теорія і практика : зб. наук. пр. / гол. ред. : Г. П. Шевченко. – Северодонецьк : Вид-во СХУ ім. В. Даля, 2017. – Вип. 1 (76). – С. 166–175.
5. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам : продвинутый курс / Е. Н. Соловова. – Москва : АСТ : Астрель, 2008. – С. 36–37.
6. Солонцова Л. П. История методов обучения иностранным языкам : учебник [для студентов языковых специальностей педагогических вузов и преподавателей иностранных языков средних и высших образовательных учреждений различного типа] / Л. П. Солонцова. – Павлодар : ЭКО, 2009. – 104 с.
7. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах : колективна монографія / С. Ю. Ніколаєва, Г. Е. Борецька, Н. В. Майер, О. М. Устименко, В. В. Черниш та інші; за ред. С. Ю. Ніколаєвої; техн. ред. І. Ф. Соболева. – Київ : Ленвіт, 2015. – 444 с.
8. Український педагогічний словник / уклад. С. У. Гончаренко. – Київ : Либідь, 1997. – С. 13.

References

1. Izmaylova, Yu. M., & Piskareva, Ye. M. (2010). *Formation of language communicative competence and its components*. Saratov. Retrieved from http://rgu-penza.ru/mni/content/files/10_1_Izmajlova,Piskareva.pdf (in Russ.)
2. Kudryavtseva, Ye. L. (2012). *Using tandem for learning Russian as a foreign language and preserving Russian as a mother tongue with natural bilinguals: methodological grounds*. Institut inostrannykh yazykov i media-tehnologiy Universiteta Grayfswalda (Institute of foreign languages and media technologies of Greifswald University), 130 (in Russ.)
3. Bihych, O. B., Borysko, N. F., Boretska, H. E., et al. (2013). *Methodology of teaching foreign languages and cultures*. Kyiv: Lenvit (in Ukr.)
4. Osova, O. O. (2017). Peculiarities of realizing foreign language learning technologies in Ukrainian higher pedagogical establishments at the end of XX – at the beginning of XXI centuries. Collected scientific works *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka (Personality spirituality: methodology, theory and practice)*. Sievierodonetsk: Vyd-vo SNU im. V. Dalia, 1 (76), 166–175 (in Ukr.)
5. Solovova, Ye. N. (2008). *Methodology of teaching foreign language: advanced course*. Moscow: Astrel (in Russ.)
6. Solontsova, L. P. (2009). *The history of foreign language teaching methods*. Pavlidar: EKO (in Russ.)

7. Nikolaieva, S. Yu., Boretska, H. E., Maiier, N. V., Ustymenko, O. M., Chernysh, V. V., et al. (2015). *Modern technologies of teaching foreign languages and cultures in comprehensive and higher educational establishments*. Kyiv: Lenvit (in Ukr.)
8. *Ukrainian pedagogical dictionary*. (1997). S. U. Honcharenko (Ed.). Kyiv: Lybid (in Ukr.)

Abstract. *Osova O. O. Tandem technologies as modern foreign language learning technologies.*

Introduction. *Under the conditions of the intensive development of the modern society, when globalization has become an inseparable part of all spheres of human life, one of the most essential social demands to people and every person to themselves is learning foreign languages. Moreover, speaking one foreign language is now considered to be not enough for successful career and self-development. Consequently, more and more scholars, educators and foreign language teachers start using methods and learning technologies that help to master foreign languages faster and more qualitatively. In our opinion, one of such technologies is tandem technology that involves communicating with a native speaker.*

The purpose of the article is to determine the place of tandem technologies among other pedagogical technologies and foreign language and culture learning technologies, to analyze the peculiarities of the abovementioned technologies application in the process of forming future teachers' foreign language communicative competence.

Results. *In methodological and pedagogical literature tandem method is treated as an intensive foreign language learning method since it involves immediate immersion in the language in the process of communication with a native speaker. Tandem method is defined as a way of independent foreign language learning in the course of pair work by two partners with different mother tongues.*

Nowadays attention to tandem technologies is connected with fast development of information and communication technologies that allow virtual foreign language communication wherever and whenever we like, and thus make foreign language learning easy, natural and exciting.

Tandem technologies in foreign language and culture learning are learning technologies based on independent (autonomous) mastering of foreign language and culture by two partners (ideally each learner is a native speaker in the language the proponent wants to learn) who work in pairs.

Methodology of teaching foreign languages and cultures specifies the types of pedagogical technologies and suggests their methodological classification that defines the type «tandem technologies» in teaching foreign languages and cultures and its kinds: with technological support, without technological support in the process of online communication.

Tandem technologies greatly influence the educational process as a subsidiary method in teaching foreign languages in higher pedagogical educational establishments because they encourage effective formation of future teachers' foreign language communicative competence.

In general, tandem technologies provide creative and individual approach. Benefits of this learning technique go far beyond learning a particular topic, or even a subject, it develops the social skills which will come in handy to students – future teachers.

Conclusion. *In the course of the research it was found out that tandem technologies are characterized by certain peculiarities: social-individual character, each interlocutor acts as «language expert», in partners' relations asymmetry is usually observed, while in tandem these roles are interchangeable. Besides, in the process of tandem technologies realization natural motivation mechanism gets activated, depending on which tandem participants can get only that they are ready to give themselves. Participants' internal autonomy increase as well, it is aimed at learning a foreign language in the interaction with others. The tandem principle dispels the stereotype that learning process is a mechanical process of knowledge transfer which is possible only with the participation of a professional instructor. It is important that tandem technologies provide the opportunity to get satisfaction form intercultural communication.*

Key words: *teacher; student; language; culture; learning technology; tandem technology; Foreign Language; autonomous learning.*

*Одержано редакцією 05.05.2017
Прийнято до публікації 11.05.2017*